

بسمه تعالی

GDP ایران چقدر است؟

حمید آذرمند

بر اساس محاسبات صندوق بین‌المللی پول، تولید ناخالص داخلی ایران به قیمت جاری در سال ۲۰۲۰ معادل ۶۳۶ میلیارد دلار برآورد شده است. از طرف دیگر بر اساس برآوردهای بانک جهانی، تولید ناخالص داخلی ایران به قیمت جاری در همان سال، معادل ۱۹۲ میلیارد دلار اعلام شده است.

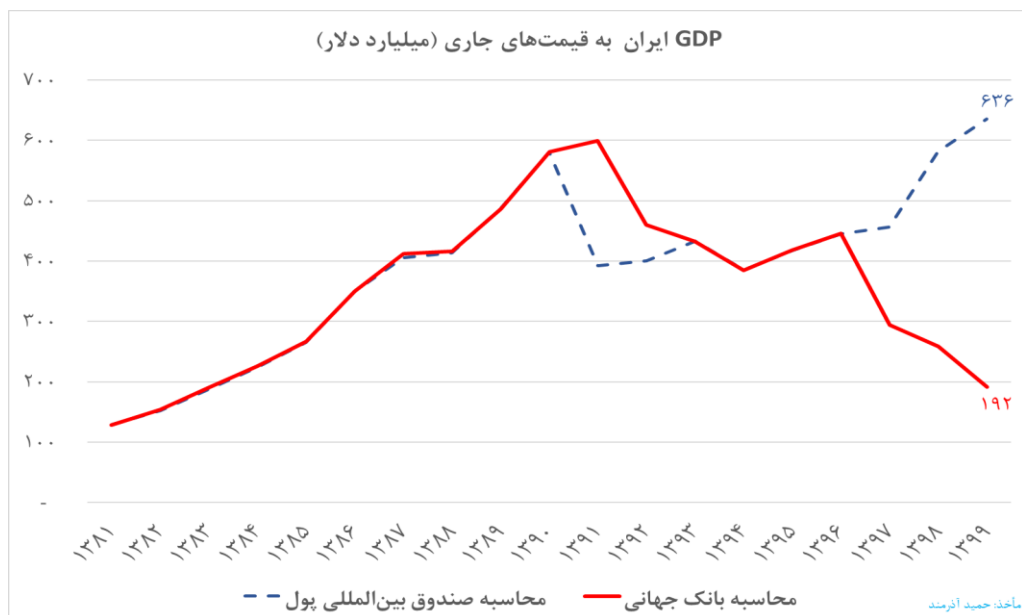
به بیان دیگر، معادل دلاری تولید ناخالص داخلی جاری ایران طی سه سال، بر اساس برآورد صندوق بین‌المللی پول، حدود ۴۳ درصد افزایش پیدا کرده و بر اساس برآورد بانک جهانی، همان شاخص به میزان ۵۷ درصد کاهش پیدا کرده است.

برای واکاوی مسئله ابتدا باید توضیح داد که هر دو نهاد مورد اشاره، آمار حسابهای ملی ایران را از مراجع رسمی داخلی اخذ می‌کنند و لذا این تفاوت، ناشی از نحوه محاسبه تولید ناخالص داخلی نیست. علت این اختلاف، نحوه محاسبه نرخ ارز برای تبدیل ارقام ریالی به معادل دلاری آن است.

صندوق بین‌المللی پول، از نرخ ارز رسمی (۴۲۰۰ تومان) و بانک جهانی از نرخ ارز آزاد استفاده کرده است و بدیهی است که هر دو شیوه با خطا همراه است.

اختلاف بین برآورد صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ و همچنین در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ مشاهده می‌شود که ناشی از نظام چند نرخ ارز و استناد مراجع مذکور به یکی از دو نرخ رسمی یا نرخ آزاد است. به میزانی که فاصله نرخ ارز رسمی و آزاد افزایش یافته، خطای محاسبه نیز بیشتر شده است.

شیوه صحیح محاسبه معادل دلاری GDP، استفاده از نرخ ارز مؤثر و لحاظ کردن نرخ‌های مختلف بر حسب سهم آن‌ها از بازار می‌باشد.

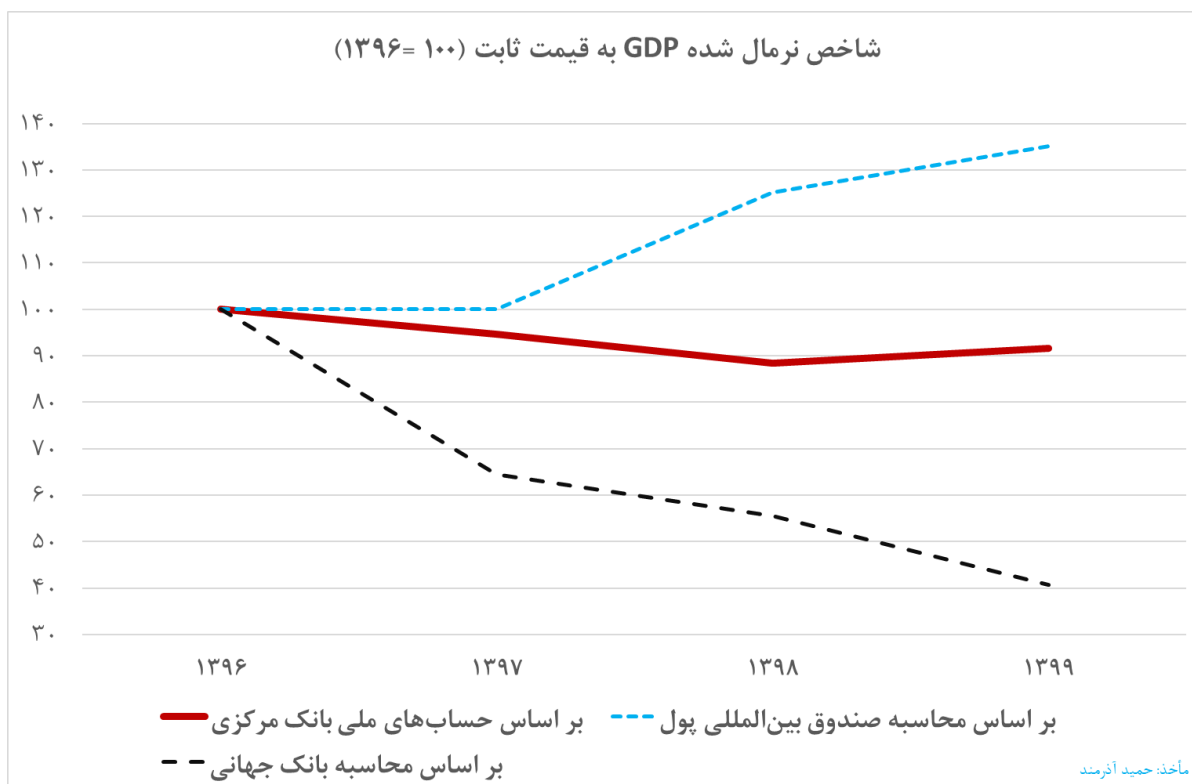

به منظور درک بهتر موضوع، در نمودار بعدی، شاخص نرمال شده GDP به قیمت ثابت، بر اساس آمار حسابهای ملی بانک مرکزی ایران و همچنین بر اساس آمار بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول نشان داده شده است. باید توضیح داد که برای این محاسبات، معادل دلاری GDP با شاخص تورم دلار تعدیل و به نرخ ثابت تبدیل شده است.

ملاحظه می‌شود که بر اساس محاسبات بانک جهانی، GDP واقعی ایران طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹ از ۱۰۰ واحد به ۴۰ واحد رسیده است که چنین پدیده‌ای توسط آمارهای رسمی و شواهد داخلی تأیید نمی‌شود.

برخلاف مورد قبلی، برآورد صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد که طی مدت مذکور، GDP ایران به قیمت ثابت از ۱۰۰ واحد به ۱۳۵ واحد افزایش یافته که چنین پدیده‌ای در دوره رکود خلاف واقع است.

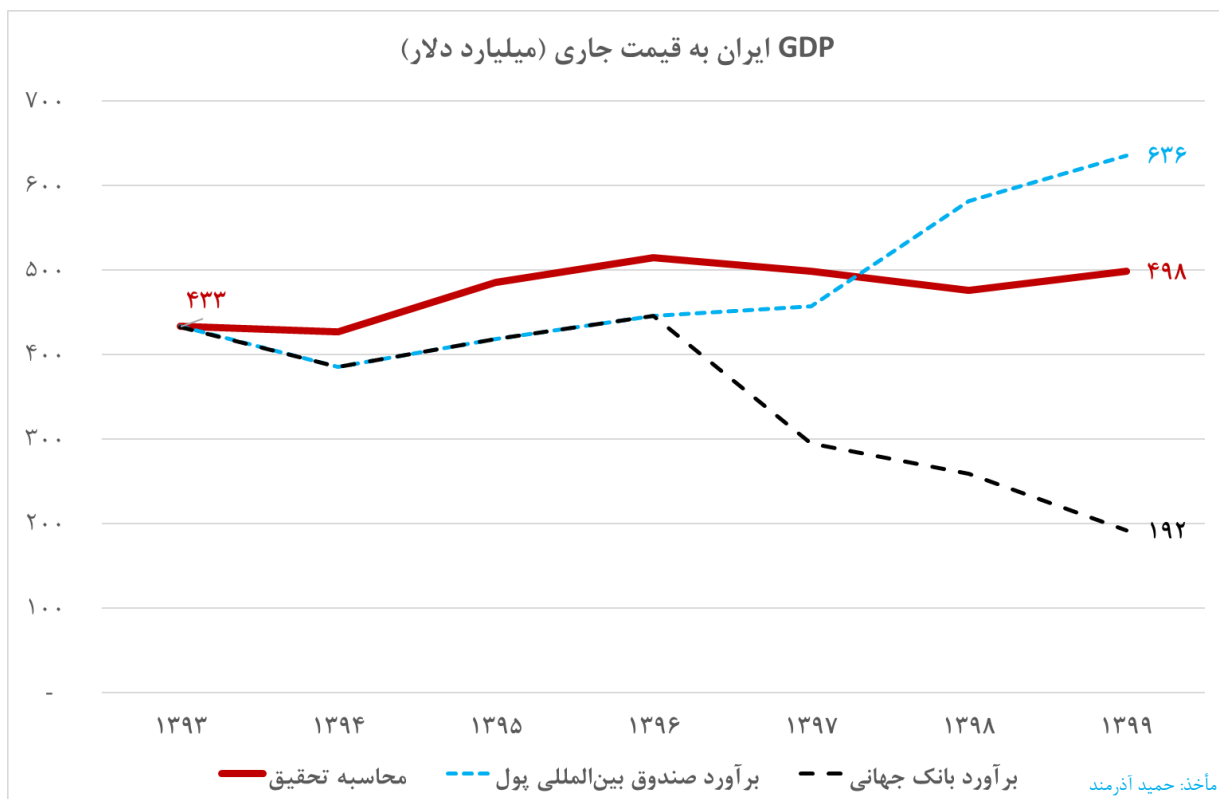
آمار حساب‌های ملی ایران نشان می‌دهد که طی سال‌ها ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹ تولید ناخالص داخلی ایران به قیمت‌های ثابت به میزان ۸,۴ درصد کاهش یافته است که این آمار با سایر شواهد موجود سازگار است.

به منظور محاسبه معادل دلاری تولید ناخالص داخلی کشور باید از نرخ ارز مؤثر استفاده کرد. شیوه‌های دیگری نیز برای محاسبه معادل دلاری تولید ناخالص داخلی وجود دارد. در این یادداشت، شیوه‌های مختلف مورد آزمون قرار گرفته و در نهایت معادل دلاری تولید ناخالص داخلی برای سال ۱۳۹۹ رقمی در حدود ۴۹۸ میلیارد دلار تخمین زده شده است.

بدیهی است انتخاب هر شیوه، بر مجموعه‌ای از فروض استوار بوده و با محدودیت‌ها و ملاحظات فنی خاصی مواجه است.

اگر رقم ۴۹۸ میلیارد دلار را تخمین مناسبی فرض کنیم، رتبه ایران بر اساس تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری، بین کشورهای جهان در سال ۱۳۹۹ رتبه ۲۵ خواهد بود.

در انتها باید اشاره کرد که جدای از مباحث مطرح شده در این یادداشت، یک معیار دیگر برای محاسبه و مقایسه GDP، استفاده از شاخص برابری قدرت خرید است که آن نیز ملاحظات و کاربردهای خاص خود را دارد.

توضیح: این یادداشت صرفاً یک دیدگاه کارشناسی شخصی و مستقل از وابستگی سازمانی است.